

חשיבה משחקית למשחק "כדורגל האנושי"

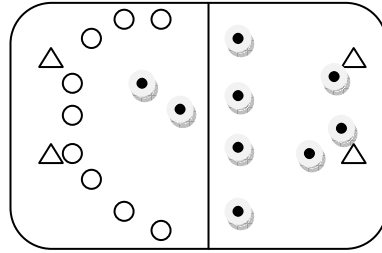
מגישה: ענבל שלומי שיר

את המשחק "כדורגל אנושי" לימדתי מספר פעמים במהלך ימי ההוראה בשנה שעברה. התהליך שעברתי עם הילדים היה מדהים. ניסיתי ללמד אותם בשיטת הTGFU, אם כי לא יישמתי אותה כהלכתה, אני מניחה שהדבר קשור בחוסר הניסיון שלי, הבנה חלקית של השיטה, ובעובדה כי אינסטינקטיבית אני "בורחת" לדרך בה לימדו אותי במשך כל השנים הללו.

המקרה שערער אותי ביותר היה כאשר תלמידיה שתמיד אהבה את שיעורי החינוך הגופני ישבה בצד בתסכול והחלה לבכות כיוון שלא הבינה את חוקי המשחק. הצלחתי להחזיר אותה למגרש, לאחר שהסברתי לה את החוקים, אך התחושה איתה הסתובבתי הייתה "אם זה מה שגורמת השיטה לילדים, אני לא בטוחה שאני רוצה ללמד כך". כשאני חושבת על זה כעת, אולי לא חטאתי לשיטה, כיוון שהיא אכן הייתה קשובה, הבינה את שרצתה להבין והתרחשה למידה... אך אני לא יודעת אם כך הייתי רוצה שהיא תרגיש.. מצד שני אני מאפשרת לה חוויה חזקה של התמודדות עם תסכול, חוסר ויתור ועוד הרבה דברים יפים - עכשיו נפל לי האסימון, תוך כדי הכתיבה. כבר הרווחתי מכתובת העבודה..

לענייננו, התהליך הגדול, לדעתי, שיש לעבור עם התלמידים בנושא החשיבה הטקטית במשחק "כדורגל אנושי" הוא מחשיבה של היחיד - "כיצד אני מבקיע גול?" לחשיבה קבוצתית "כיצד הקבוצה שלי מרוויחה נקודה?" על מנת לקבל נקודה מוכרחים להבקיע גול, אך כמו בכדורגל, ניתן לעשות זאת ע"י משחק הגנתי או משחק התקפי. שם המשחק בכדורגל אנושי הוא: סבלנות וקבלת החלטות מהירה. הנטייה הראשונית היא לכיוון המשחק ההתקפי, זה מפתה, זה מרגש וצריך, על פניו, פחות סבלנות, אולם, הדרך הקלה ביותר לניצחון הינה - הגעה ליתרון מספרי, כאשר משחקים בקבוצות גדולות, הקטנת הקבוצה היריבה היא הדרך הפשוטה ביותר לניצחון והיא דורשת משחק הגנתי וסבלני.

את ההגנה ניתן לבצע בדרכים רבות, אך מוכרח להיות תיאום בין חברי הקבוצה. התיאום יכול להיות ע"י חלוקת תפקידים: 4 על קו השער, 2 על קו הרוחב (מתגרים בקבוצה השנייה ומפתים אותה להיכנס לשטחם), חצי מהכמות שנשארה על חציו הקדמי של המגרש והשאר על החצי האחורי (זוהי רק דוגמא, יש אינספור אפשרויות) - אני מאמינה בהגנה שקרובה יותר לשער - יש בכך סיכון, כיוון שברגע שמשחררים את אותו שחקן הוא קרוב יותר להבקעת גול. מן הצד השני, קשה יותר לשחרר שחקן שנמצא בעומק המגרש. על כל שחקן שנתפס מציבים שומר (לפחות בשלב ההתחלתי ובטח אם הוא שחקן מהיר ו/או זריז). כך נותנים לקב' היריבה "לשרוף שחקנים" ומבצעים פעולת התקפה. את פעולת ההתקפה, עדיף תמיד לבצע כשיש התרחשות מעניינת בצד ההגנתי (ההתקפי של הקב' היריבה) ולהתחמק לתוך השער. שלב נוסף, שאני באופן אישי לא אוהבת, אך הוא מצביע על חשיבה טקטית פשוטה אך מקורית ויעילה, הוא כשכל הקבוצה עומדת על קו השער/ עמידה בגורן - כולם על קו השער ומשני צידיו. בדרך זו, לא ניתן להבקיע גול. כל שחקן שיגיע לקו השער, ייתפס.



על מנת לבצע את הטקטיקה הזו, יש להצטייד בה-מ-ו-ן סבלנות ודחיית סיפוקים. כל כך מפתה לרדוף אחרי מישהו שנכנס לשטחך, אך יש להמתין לאובדן הסבלנות של הקבוצה היריבה שיגרום לכניסתם של שחקניה לעומק המגרש ועד מרחק נגיעה מן ההגנה. בשלב הזה ניתן לגעת ביריב, אך בלי לשבור את המבנה, משמע, יש להגדיר קו דמיוני (בניח צעד וחצי ממקום העמידה של השומר) עד אליו מותר להתקדם על מנת לתפוס שחקן יריב, אך לא יותר מזה, כדי לא לשבור את המבנה וליצור פרוצדורות. ברגע ששחקן או מס' שחקנים מגיעים עד קו השער, ניתן לסגור את קצוות הגורן לידי מעגל סביב התוקף וכך לכלוא אותו בוודאות (לא מחויב ע"פ השיטה וגם קשה מאוד לביצוע, אפילו מיותר).

בשיטה הגנתית זו, שוב אנחנו יכולים לייצר יתרון מספרי על פני הקבוצה היריבה וכך להבקיע שער בקלות גדולה יותר. אני באופן אישי לא מתחברת לשיטת משחק זו כיוון שבעיני היא גובלת בחוסר ספורטיביות. הדבר הראשון שמתחשק להגיד כשקבוצה משחקת כך "זה לא פייר" זו התחושה שעולה... כאילו השיטה היא מחוץ לחוקי המשחק. המשחק הופך בקלות להיות סטטי מאוד ואף משעמם.. מחכים.. ממש כמו אינטר, שזכתה בליגת האלופות בשנת 2010 בזכות בונקר שלא היה מבייש אף ירדני על גבעת התחמושת. אז נכון, הם זכו בליגת האלופות וכמה כיף זה לנצח, אבל וואו... כמה מתסכל היה המשחק וכמה משעמם, איפה מסי, איפה צ'אבי, איפה ההצגה?

עולה פה השאלה, מה חשוב יותר הדרך או הניצחון? בספורט הישגי מובן שהניצחון הוא הדבר לשמו אנו משחקים, אם כי בעידן בו הקהל/הספונסר הפך להיות מרכז הענף, מעל הניצחון נדרש גם משחק אטרקטיבי... אך בעולם הספורט החובבני, ההנאה מהמשחק, היצירתיות, התנועה הרבה, כיפיים הרבה יותר מאשר לנצח בזכות בונקר. אני מאמינה שכל אחד צריך לעשות את המיטב בכלים העומדים לרשותו, והניצחון של אינטר מעיד על כך שהמאמן הוציא את המיטב משחקניו, אך לאמן הגנתי כשיטה... יש בזה משהו שאותי באופן אישי מעצבן.

אם אחזור לבית הספר, הייתי שמחה לאפשר לתלמידים להיחשף לשיטות שונות, "לצאת מהקופסה" בחשיבה הטקטית שלהם ובשלב הבא, מתוך בחירה מודעת, לשחק בדרך שתגרום להם ליהנות מהמשחק ולא רק לנצח. ברמה ההתקפית, הדרך בה ניתן להבקיע שער היא הסחת דעת. ריצה "דורך" לשער כשכולם מסתכלים היא לרוב לא יעילה ו"שורפת" מהר ובקלות שחקנים. ישנה את שיטת ה"אללה באבאלה" בה כולם רצים דורך אל השער בשאיפה שאחד יצליח להיכנס. אופציה נוספת היא תקיפה מהאגפים: תקיפה מהאגפים מאפשרת לרווח את מרכז המגרש והופכת את ההגנה לדלילה יותר וכך ניתן להבקיע שער מהמרכז. הסכנה בכל תקיפה כזו בה יש מספר שחקנים גדול שתוקף היא, שבזמן שאתה כל כך שקוע בהבקעת השער ומרכז כל מאמציך בשער היריב, לרוב איזה "חמקן זריז" מהקבוצה היריבה, ימצא את דרכו לשער שלך. במשחק הזה, לכל ה"כוכבים" של הכיתה יש תמיד נטייה "לשרוף" את עצמם. הם כל כך רגילים להסתמך על היכולות הפיסיות

הפנומנאליות שלהם, יחסית לכיתה, שהדרך אותה הם מנסים שוב ושוב היא ריצה עצמאית אל השער. במקרה הטוב הם מצליחים לחזור לשטחם ובמקרה הקצת פחות טוב הם נתפסים. דווקא ה"חכמים" יותר/השקטים/המתבוננים שלא מיד רצים, הם אלה שיכולים להפתיע עם הגול.

הטקטיקות הללו ישימות לחלוטין בבתי ספר ומשיעור לשיעור ניתן לראות כיצד התלמידים מתחילים להבין את המשחק ולפתח חשיבה משחקית, סבלנות ומשמעת. טקטיקה דורשת משמעת ותאומים רבים ומיומנויות אלה בהחלט נרכשות במהלך המשחק. לרוב, מהחוויה שלי, דרושה הכוונה מהמורה (לימדתי את המשחק בכיתות ג'-ו') וניתן לראות גם הבדלים גדולים בצורת המשחק בין הגילאים השונים.

לסיכום, כתיבת עבודה בהחלט תורמת להתפתחותו המקצועית של הכותב. המעבר בין רמות החשיבה הוא משמעותי. אם נלך על פי הטקסונומיה של בלום. כאשר אנו נדרשים לכתוב עבודה ולנתח את המשחק ואז לגבש טקטיקה, אנו למעשה קופצים שתי רמות חשיבה – משלב היישום לשלב של אנליזה וסינתזה. הדבר מחייב סוג מסוים של אינטליגנציה ומאמת אותנו מול משימה קשה יותר, אך ההתמודדות עמה הופכת את היישום שלנו למוצלח הרבה יותר. תלמיד שניתח משחק וגזר ממנו טקטיקה, מבין טוב יותר את המשחק, את מטרותיו, הרי טקטיקה מחייבת אותנו להבין מה היא מטרת המשחק וכך, יש לשער, שגם ישחק טוב יותר. ברמה האישית, אני מוצאת, שעבורי עבודות בכתיבה חופשית בהן מוערכת גם היצירתיות ולא רק תבנית של תשובות, הכתיבה היא נפלאה, תורמת להבנה שלי וגם משחררת ממני משהו ועוזרת לי להביא בפני המורה וגם בפני עצמי פן שלא בהכרח ניתן לראותו במהלך השיעור. אני מוצאת שהעבודות הללו תורמות להעלאת הביטחון העצמי שלי, מעצם ההתמודדות עם משימה שנראית לי בהתחלה לא ברורה וגם מהפידבק שאני מקבלת. העבודות הללו תמיד מעוררות בי מחשבות לגבי איזו מורה אני רוצה להיות. זה גורם לי לשמוח על כך שאני עושה את הקורס שוב, למרות שאין לי ספק שאני בין הסטודנטים שהקשיבו והפנימו המון מהקורס הקודם. אין כמו התבססות על ידע קודם ללמידה יעילה ואני נזכרת בדברים שנראו לי חשובים ופרחו מזיכרוני עם תום הסמסטר.